

Uitzicht en inzicht

Jan Brokken (1949) schreef 22 boeken: romans, verhalen, reisverhalen en documentaires. Twee romans spelen in Rhoon, zijn autobiografische roman *Mijn kleine waanzin* (2004) en zijn debuut *De provincie* (1984), dat in 1991 werd verfilmd, met in de hoofdrollen Thom Hofmann, Piere Bockma, Gijs Scholten van Aschot en Tamar van den Dop. Een deel van de film werd in de Rhoonse grienden opgenomen. *Mijn kleine waanzin* ontving lovende kritieken, onder andere van Geert Mak, die over het boek schreef: 'Dit is mijn niet-vertelde verhaal', en van Judith Koelemeijer, die het 'een schitterend tijdsbeeld' noemde. Op het ogenblik wordt het boek alom in Duitsland geprezen. Naar aanleiding van de Duitse vertaling schreef *Die Zeit*: 'Dit boek is een hoogtepunt van de vertelkunst en een spoedcursus Holland.'

Op 4 juni gaf Jan Brokken samen met Frank Westerman een lezing in het gemeentehuis van Albrandswaard over de plannen van de buitengebieden van Rhoon een landschapspark te maken. Met toestemming van de auteur drukken wij hier een deel van de tekst af die Jan Brokken voorlas.

Alles gaat in etappes. Optimisme wordt pessimisme, verlangen naar morgen eindigt in heimwee naar gisteren. Iedere nieuwe generatie wil zijn eigen woning, wil zijn eigen vrijheid. Zo zullen er altijd weer nieuwe woonwijken

worden gebouwd. Het zit in de natuur der dingen: door te bouwen snellen we onze toekomst tegemoet. De spijt komt later – dan dwalen we in een wereld rond waaraan we geen kinderlijk geluk meer beleven.

Leven is kwijtraken. Als we dat hardop zeggen, horen we van de jonge generatie: en nostalgie is een ouderdomskwaal.

Maar nostalgie kan ook voeding geven aan inzicht. Nostalgie kan leiden tot een waarschuwing: zorg ervoor dat het niet die of die kant op gaat... Nostalgie – en de hele discussie over de klimaatsverandering bewijst dat – kan een begin van redding van onze planeet betekenen.

Van het dorp uit mijn jeugd is niet veel over. Het weinige dat rest wil de regio Rotterdam-Rijnmond nu transformeren tot ‘nieuwe natuur’. Alsof de oude natuur niet mooi genoeg is en een opknapbeurt behoeft.

Ik ben erg jaloers op mijn zwager. Hij komt van het Franse platteland, uit een dorp in Les Landes. Iedere keer wanneer hij zijn dorp bezoekt is hij terug in zijn jeugd. Natuurlijk is er ook in zijn dorp het een en ander veranderd. Er zijn nieuwe huizen bijgekomen, wegen zijn verhard of verbreed. Maar de structuur van zijn dorp is niet veranderd, noch de sfeer. Het was een dorp van pluimveehouders en houthakkers, en dat is het nog steeds. Heden en verleden houden elkaar de hand vast in dat dorp.

Ik kan me best voorstellen dat de Rotterdammers de Zegenspolder, de Portlandpolder en de Molenpolder graag tot bos getransformeerd zouden willen zien. Dan krijgen ze er aan de rand van de stad 600 hectare bomen bij en hebben ze net zoals Amsterdam met het Amsterdamse Bos een enorme recreatiestrook ten zuidwesten van de stad. Ik moet er direct al op wijzen dat zo'n recreatiegebied een enorme hoeveelheid verkeer aantrekt: op mooie

dagen staat er door heel Amstelveen een lange, dampende, stinkende file naar het Amsterdamse Bos. Zorgwekkender nog is dat een bos het gehele aanzicht van een streek verandert.

Wanneer de bomen zijn geplant kunt u uw kinderen en kleinkinderen niet meer duidelijk maken hoe het hier ooit was. Dan moet u ze meenemen naar de Hoekse Waard of verder weg, naar Goeree-Overflakkee om te zeggen: kijk... En zelfs dan kunnen ze zich nog geen voorstelling maken van hoe het precies was, want IJsselmonde had toch werkelijk een eigen karakter.

Grote boerderijen. Forse landerijen die zich als tapijten uitstrekken in de polders. Afgewisseld met boomgaarden en tuinderijen. Herenboeren, kwekers, tuinders. Aan de rand vriendwerkers. In het dorp middenstanders en ambachtslui. Zij hebben Rhoon en Poortugaal gemaakt en de dorpen hun specifieke karakter meegegeven. Wanneer alle banden met het verleden worden doorgesneden, krijgt Albrandswaard het aanzicht, de sfeer en de mentaliteit van een stadswijk.

Ik pleit voor het behoud van zoveel mogelijk agrarische functies. Ik raad mijn vroegere dorpsgenoten aan: red zoveel mogelijk landbouwgrond.

Ook om een andere reden. Ik heb lange tijd in Frankrijk vertoefd, in Spanje, Portugal, in West-Afrika, op de Caribische eilanden, in Venezuela, in andere delen van Zuid- en Midden-Amerika. Ik heb door Rusland, China, de Verenigde Staten en Australië gereisd. Eén ding valt me telkens op: overal waar het land te ver van de stad wijkt, ontstaan reusachtige en onmenselijke problemen. Overal waren steden aan elkaar klonteren, ontstaat een verstikkende sfeer.

De Randstad dreigt veel groter te worden dan de Randstad. De Randstad dreigt in Heerhugowaard/Alkmaar te beginnen en in een lange onafzienbare stenenmassa door te lopen tot onder Dordrecht. Ik denk dat mensen in ademnood komen wanneer er geen landelijke gebieden tussen de steden liggen.

Polders geven de visuele en psychische sensatie van leegte. Als je polders bewaart, ga je de horizonvervuiling tegen. Polders bezitten dezelfde functie als schone lucht.

Het is meer dan een mooi plaatje wanneer je een tractor over een dijk ziet rijden. Het trekt je terug naar het land, het geeft je te denken. Je staat stil bij de lange voorgeschiedenis van het land.

Bomen zullen u niet alleen het uitzicht ontnemen maar ook het inzicht. Inzicht in de geschiedenis en het ontstaan van dit Zuid-Hollands eiland en deze Zuid-Hollandse gemeente. Iedere polder, iedere meter akkergrond, is immers het bewijs van de eeuwenlange strijd die onze voorouders voerden tegen het water. Wij hebben hun door dijken beschermde landerijen als goudstukken geërfd. Laten we die dan niet als kopergeld verkwisten.